

פעסטער צייטונג

דרייטאג וואכענטליך... אנה קאמפט... פיר עסטערייך-אונגארן...

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענסירן... דיא דערקארטן בעשערטע...

Pest, den 27. Dezember 1875.

Nr. 107, זעבענטער יארהונג.

פעסט, מאנאטאט כט כסלו ה'תל"ה.

רוסישע פאליטיק

צוויי פאליטישע וועגן, דיא טאן זייט לאנגען יארהרען הייער אין פעסט וואהנען אינד האנדער...

נאכן דאסזעלבע מאכטען וויר איבער דען גע- נעראל ארינאטירטע וואגען דער אין קא- סטאניאנאפעל אלס רוסישער געזאנדערטע- טע- מיג אונט.

וואויס וויר דאס בעהיטען - זאללען אינ- זענע לוערע אפאקטע רעפארטירן, פאן דעם דרייא- כאווער-ביהינעסען האבען וויר בעהיטען פיעל גע- שפראכען, דער הויפטציעק דיעזעס דרייא-קאווער- ביהינעסען ליענט אבער דארין דאס הוסלאנד...

דעפעטיע, דאס דיעזעלבען גאר ניכט מעהר נאכהי- זענ, דיא דער סולטאן פאן פרייעס וואללען זיך דאזע ענטשעלעכען האט אין דעם פערווארטונג...

אלס דיעזע נאכריכט אינשטראף וואר אלע וועלט זעהר איבערהאפט. יעדער דאכטע זיך וויא- מאכטע עס דענקן, דאס דער סולטאן אז פראטע- לוך אינד אנטעווארטעט ווא גוט אינד פראטע- וואירדען וועגן אינטערהאנען אלע ניר מאהי- בען ערדישע ערעניגען צו פערשאפען געמאכט...

מאן שטרודיעט זעהר גענויא דיא פאם סיל- טאן פערשדאכענען פערבעסערונגען, מאן דאזע טע דארבער נאך, אב דיעזע פערבעסערונגען איבערהויפט וועגן יעדערן, מאן דאכטע אין דארבער נאך, אב דען דער סולטאן דיא פאן ארום געמאכטע פערשע ערעניגען אין ווערקן...

נען, מיט דענען בעהיטען א פיעל לערס געמאכט וואירדען אינס פיער ווינציג ווערפען. צווייטעס ערשיינט דארין עסטערייך אלס פיער דער מיר- קויא וויל עס זיך דעם סולטאן מיט וועגען יראטה- שלענען איפדערנען ווארטען, ווערדענען רום- לאנד נעמעהר דען פריינד שפיעלט, וועל- בער דיא טורקיא פאר דיא אינמישונג עסטע- רייכס בעיאהרשט האט. אבער דאס איז נאך ניכט גענוג אינאנטיק ווילל דורך זינע אינסענטישע פאליטיק ניכט דאס אינווערע מאנארכיע שארען...

וויא וואגען אבער אינד, דאס וועגן איס דער בעוועגונג אין דער הערצענאוינא אין גראסער וועלט-קריגע ענטשענען זאללעט - וואס היי- פאן יארהשיינדען דאס געזע זיין קאנן - ניר הוסלאנד אלעין זינד וועגן בעהיטען פאליטיק דיא שילד היעלאן טענפען ווירד. - הוסלאנד האלט אלע וועלט פיר נאדערן, אבער עס איז לייכט מאכירן, דאס עס ניר זיך זעלבסט פאפען ווירד.

פערשערענע נייאניקייטען

דיא דעוואלוציאן אין דער הערצענאוינא (א) דיערש נאך אינסער פאט. דיא דעוואלוציאנערע וואללען דען שאנען פערשע ערעניגען דעם סולטאן קיינען גליי- בען שיקען, אב פערדאכטען, דאס דיא איבערנען וועבס אינאנטישען גראם-מעכטע פיר דיא איי- גאלטונג דיעזער פערשע ערעניגען נאראטירען וואללען אינער אינסענטישע מינסטער, גראף אנדראשי ווינטע עכענפאללס, דאס דיא געזאנד- טען דער זעבס אינאנטישען מעכטע אין קאנס- סטאניאנאפעל דארבער וואגען זאללען, דיא דער סולטאן וויר ווארט האלטע אינד דאס וועג פער- שפראכענען פערבעסערונגען איך צור איספיה- רונג געלאנגען זאללען.

מיט הינטערלאסונג פילער שולדן, ענטפלאהען.
זיין וואוינט וואר איממער, און ארין יישראל צו
ברענגן — אינד ער בעפענדעט זיך יעצט אין
איינעם איינער שטאט פארענטווארטן אים —
סען ווירד איהם פאליציי ליד נאכגעפארשט, דען
דיא 30000 גולדען, דיא ער דארטן מיטגעגאט —
מען ווערען פיר דען בלאסען שטערבענס-וואוינט
דאך צו פיל! (אז מעלדעט דיא ווענער שריפטעס.)
* (אייין הילול יום) אין אל-
ג' י' ע' ר.) אין יודע אין אלגער (נאד-אפריקא)
ליעס אס לעטצטען סיבות זיין געשעפט אפגען, דיא
נאנעט געמינדע ריעה וואפארט צוזאמען אים דען
"מחלה יום" ווען ניכט פארט צו שטיינען דאך
פארט צו שטעלען, דאך דער געוואלבער פער-
טהיידונגען זיך דארט, ער האבע מארגען איין
וועכענע צו בעזאחהלען, אונד דא ער דאס געלד
נאך ניכט בייזאמען האבען, אז מוסעט ער דאסועל-
בען נאך היינט זיין זענען געשעפט צו לאזען זי-
בען, וויא פיל ערעלט אהינדע דען צור געלד-דיא
לונג דעם וועכעלעס? — ריעה אין גרויז דעם גע-
וואלבער צו 5000 פראנקס — ליטשעט דיא אנט-
ווארט, דער גרויז נאחס זינע געריפטאטע הער-
פאר, זאן אים דערזעלבען 5000 פראנקס פער 1000
פראנקס אונד איבערגאב דיא דעם געוואלבער מיט
דען ווארטען: "היער האבען דיא דיא אהינדע פער-
לענדען 5000 פראנקס געפערדען און דאס געוואלבע
שעלד צו דען זאך ליינדע אים אללעס געלד אין
דער וועלט קיינען הילול יום" — וויא דיא וועלט
געלונגענע שטיינד, דיא ער וואסעט דאס איין
פראסעט גרויז איהם 5000 פראנקס פארשטיקען
ווירד, דארט ער דאס געשעפט שטערדע.
* (ר' ש' ק' א' נ' ד' א' ל' ע' ר' ה' י' -
ס' י' ש' ע' נ' ס' א' ל' ד' א' מ' ע' נ' א' ו' ע' ר' ה' י' -
ווערדען זיך וואהל נאך עראינערן אן דען שקאנ-
דאך דער רוישיגען סאלדאטען, אבער וועלכען וויר
פאר עמוא דרויא מאנאטען בעריבעטען, עס ווא-
רען גענוי פאר דעם געשעפט לויק (אם זאנע-
נאנטען קאנרעס-פאלען וועלכעס זייט דער טהיי-
לונג פאלענס צו רויסלאנד געהאט) עסקעריענע-
גען פארזאנשטעלטע. דיא קאמען איך דיא יוד-
שען איינזאהלנד דער שטאט: שטאט: פרייען
אונד טינדע, אים דיעזע עקסעריעירונגען מיט-
אנזעווערען, פלאטאלער איבערפרייען יעדאך דיא
דארען סאלדאטען דיא ווישען וויבער אונד מעד-
כען, שלאסען דיא אין איהרע מיטטע אין אונד
נאטהיגען דיא צו אנוויטלבען האנדלונגען.
מעננער אונד פאטער, וועלכע פיר איהרע וויבער
אונד טאכטער איינגעשטויטען זינד, וואירדען מיט
דעם זעבעל גענעדערהעיען, וואס אבער ביא דעם

אונדערהארטען פאללע אס מייסטען אללע וועלט
אין איינע געדיכטע אייפריעניג פערענטעטע אים
דער אימסטאנד, דאס ניכט בלאס און דארען, אונד-
געבילדעטען סאלדאטען דאס פערברעכען בענאנ-
גען האבען, עס געטאה אלל, דיעס פילעמקער
אונטער דעם בעפענדע דער האבענשעללעטען
רוסישען אפפרייערע, דיא דיעזע נאכריכט דא-
מאלס פאן פאלטישען בעלעטען פערברייטעט וואיר-
דע, וואללעטע פאן דיעזעלבע ניכט רעכט גלייכען.
פאן דאכטע זיך, דיא פאלטישען בעלעטער ווערדען
דעם בלאס אים "אבען זענען רוסלאנד" געשריע-
בען האבען, זיין האבע מעלדעט אין רוסס-
שעס בלאטט, דאס ווימעס דער רענייערונג גע-
גען דיא שולדיגען איינע אונטערזוכונג איינגעלי-
מעט וואירדע, הייערעס ענדעקטע זאך אבער גי-
דאס דיא טהיירע געשיכטע וועדע זיך ווערלד
געשטאנען האט, אב אבער דיא שולדיגען איך
דיא פערדיינען שראפע דוראחאנדען ווערדען,
מאכטען וויר בעציינפילען, אין רוסלאנד זינד דיא
יודען נאך איממער ניכט איף זאלבע שופע גע-
שטעלט, דאס פאן איין זענען זיא בעיאנענעס
פערברעכען נאך פערדיינעט בעשטראפען זאללעט.
אונטערזוכט דיא איך געשיכטע אלס מיטשילד-
גע ערשיינען, דיא ווירד פאן געוויס שטרעכען, דיא
נאנעט זאכע צו "פערשישען", פאן ווירדע גע-
וויס ניכט איינמאל איינע אונטערזוכונג איינגע-
ליעטע האבען, אבער דיא רויסישע רענייערונג
שעס זען זיך, דאס אונטערהארטע פערברעכען
איינפאר טארעשטוינען, זיא האט דאס הארע איינע
אונטערזוכונג איינגעליעטע, אים זאנען צו קאנען:
"וויא האבען דען פארפאל גענייא געשריפט אונד
עס שטעלט זיך געוויס, דאס אן דעם נאנען
קון וואירעס זארט וויא? יא איינע און איינע רע-
נייערונג קאן זאגאן זאנען: "עס האט זיך און דער
אונטערזוכונג איינגעשטעלט, דאס ניכט דיא
סאלדאטען דיא ווישען וויבער אונד מעדיכען,
זאנערען זאנען אונטערהארטע, דיא ווישען וויבער
אונד מעדיכען דיא סאלדאטען, זיא שראפע-
טען" — הייערעס דאנן ניכט גלייכע, מאנע עס זיך
אנדערעס מאכען ווען ערס קאנן.
* (אייין יודע פ' ע' ר' א' נ' ל' י' ק' ט')
אין גראייזאריין וואללעט פארזינען זאנעטא אין
יידישער שטידער, נאמעס זאנאס ווייס, איבער
דען אוישטאט אונד קראש דענען: פלאטאלער
הייער דער אונטערזוכע פערזאנע, גע-אוישטע
זיך וואהל איינמאל עפאר אונד שריע אים הילפע,
עס וואירדע איהם איך אין שטרוק צענוואפען,
דאך ווארען דעם אימען דיא הייערע בערייטע זא-
ערישטארט, דאס ער זיך שטרוק ניכט מערד

IX. א' י' א' ר' ק'

דיא לאנדאנער ווען מיט בענעדעס אן דער שטי-
עס מיטען זיין אללע איהרען אייגענשאט אין זאך
פאס קאנען זעכסט אוישטעשטעלען בריקע אין וועל-
כעס דעם געוואלטהאם געווישטען בענעדעס ערליכט ווא-
וועדע ריע צו ווערדע, דער קראנע בענעדעס פערנאס
אללען שטייען אונד פרייען זיך איינעפארדענען ווענען
דיעזעס קאנטיינען בויפעס.
אין לאנדאן וואירדען איף אנטשיפונג דעם בי-
שאפס הונג דיא הייסט-רעזעלע-פארדער געהענקט, אים
דאך דעם פאלקע איין אבישענעלע ביישפעל צו ציענע,
דיא קאטהאליקען פרייען זיך, דאס פאן דען פילען
שטוינען מיטשילדיגען זיין דרויא געהענקט — אונד פיר
דיא אונטערזוכען ווען וואר דאס איך איינע גראסע נעני-
סוואני, דאס פאן ווענען איהרע דרויא קאטהאליקען
אונד לעבען גענענאכט האט, באלד דארף האט פאן
איך איינע קאנטיילע בעקאנטשאכונג עינגעהן לאסען,
נאך וועלכער דיא ווען אונטער שופען דעם קאנינג גע-
שעללע וואירדען, אונד דאחער פאר יעדער פערלעטענע
דער ווען ווענאט וואירדע, דעם געקענטעטען אונד אונ-
טערזוקשען ווען אים יעדעס פריינדליכע ווארט איינעס
קאטהאליקען שאן אין נאדער-ווארט וואס וואונדער אלע,
דאס זאגאן מאנע מיט פריידע דאפאן ערזעהלשען, וויא
קאנטיילע סאלדאטען צור רעשונג דער ווען געקענטעט
האבען. —
אים הויע וואסעס עררשטע דער שיעפעטע שטייען.

אנפאסען קאנטע, דער אונטערזוכע, דער באלד
דארף אונטער דעם איינע פערשואנד, הינטערלאסען
איינע זינע פאריא אונד איין קליינע קנדי, דיא
נעמענער הילפלע צירוקגעבען זינד.
* (איינע יודע פ' ע' ר' א' נ' ל' י' ק' ט')
אין א' ז' ר' ק' א' דיא נאנעט וועלט אונד
איינע שטאט, פאן גלייכע, דאס פאן איין אונטארן
אם שאפע דער ווען איינע "שרענגע" פאר זיך
גענאנען אונד, דאס אונד אבער אונטערזוכען, און
הייטשלאג האט יא דיא שרענגע בערייטע פאר
מערה אלס איינע האלבען אהרהינגערט בענאנ-
גען, בעפאר פאן ביא אים פאן איינע זאלבען
איך זיך געשריטעט געטעטע, וויא דער ווענער
פרייעטע זאכען בערייבעט ווירד, געשטעטט
זאגאן אין אפריקא איינע שרענגע אונטער דען
דארטיגען ווען, אין דער אפריקאנישען פראייניג
הייטשלאג עקסטרעט געלדן איינע געאלאגישע
אינד וואהלראבערען יודישע געמינדע, דארע
ניכטע דארטלעכט פאסט דאן קיינע דיא אללע זיך
דורך דען זעהר איינערזעליבען האנדעל מיט אים-
ליען אין קריגע צייט בערייבעטען, הייערע געמי-
דע ווערע אלוא דער זיין דעם "ל' ק' ע' ס' ד' א' ר' ק'
וויא הייערע לייט ווירד דער זאכע געווען אין דער
געמינדע איינערזענעלד געשטארט, עס ניכט
דארטלעכט געלדן גיירא זאכע פארשינען, דיא
שרענגע פאן איינאנדער געשיידען זינד: איינע
אראביש-שפאנישע פארטיא אונד איינע איטאליע-
נישע פארטיא, יעדע פארטיא האט איינען איינע-
גען אונטערזוכעט אונד איינען איינען קנעדער-
שעט, דיא איטאליענישען ווען זינד געוואלגען,
וועלכע דעם בלאס אים בילדונג קומערן אונד פיר
דיא נאנעט ערלייאן ניכט פילע געבען, דיא ארא-
ביש-שפאנישען ווען איינען זינד שרענגע א-
טהאראקסען, דיא פיר און ערלייאן אללעס
אפפערן אונד בעהייטען, פאן קאנע איך אהנע
בילדונג רעכט גליקליך זיין, שאן אים "הער" ווע-
דען דיא מיינען קנעדער אין דער קבלה איינע-
טאכטע אונד און "הער" וועלכע, זיא דער בור
מצוה דען "הער" חרדיש ניכט דורכגעלענעט
האט, ווירד אים "עס הארין" בעשראכטעט, אונד
דיעזער ווירד האט איינגעטרדן דיא הייפטשטריי-
טקייטס גערפארגעבאכט, דיא דיא איטאליענישען
ווען פאן דעמוולבען דורכאיים ניכט וויסען וואל-
לען, זיין וואללען דיא איטאליענישען דען ווירד
איך אים דער אראביש-שפאנישען שולען פער-
רענען, דיא זיא ביא דער גענייערונג אנגעבען:
עס זיא פילע ניטעליכער, ווען דיא יונגען קנעדער
אין קאנאדאפע אונד וועלכע שטיכעט אונטערזוכ-
טע ווערדען, אלס אים ווירד, דארטבער זינד אבער
דיא אראביש-שפאנישען ווען אין איינעפארדער

מלכה לאן זעהר געשעלדך קראנע אונד איהרע מיטטער
היה שטענדיגע עס זעהר, איהרע אייגענע טאכטער זא היי-
זעלען זיין ווענען, זיא האסטע געהאפט אונד טאכטער
אלס געלענעטע אונד געקלעטע ברויט צו ווענען — אונד
זיין וואירדע זיא אים לאנדאן אלס שויער קראנע נאך הויען
אונד קראנע-בעסטע געבראכט, דער אנבלוק פאן דון זיך
פערטערטע נאך דיא פערזענליכע דער אונטערזוכען היה,
זיא זאח זיין דען לאנגע ערביינעווישען בירדע-וואך
דיעזער זאח נאנען זא וויא איהר פאטער אים זיא עיאנע-
נישע זיך אן איהרע געלעבעטע היימאט, אונד אסטע גע-
האפט, מיט איהרע שוועגער-וואנע וועדע צוריק נא-
שפאניע צו הייען. — אונד זיין וואירדע אונד דיעזע איהרע
לעטצע האפטע פערזענלעך.
מלכה זעלען וואססען זיין דאס געהויבט איה-
דער ליעבע אבער זאח וואר דיא צו טהון דער איהר
נחמה זאנעט עס דעם זעלען נאנען אפגען הערזים, דאס
פאן וועדע קראנעניש ווער שויער צו העלפען איהר —
אויף דיעזע שיעקליכען ווארטע דעם זי נחמה זאנעט היה
וויינען: "מיין טאכטע אים נור, דאס איך זיא ניכט א-
בעלעבען ווערדע".
* (זאנעט ווייב וואסען הייערע) פערזענליכע
דער ניכט ערפראנע, וואס נאפט זיך אייפערלעכט, וועלכען
וועדע האט דיא פראמטיקייט, דורך וויר דעם ליעבען
נאפט אין טשען טאנען אונטערען דאנן בעציינען וואללען,
ווען ווען האנד אונס שטאפט, צייט עס זיך, אב וויר
איהם פערטרייען אונד פאן איהם אללעס זאנען מורדען
אננעטען.
(פארשעטענע פאלעס)

